

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

матінки Аліпії, віруючі жінки, чоловіки, старі й молодь, діти схиляли свої голови над поклонним хрестом, священик править панатидну службу, у дзвінкому повітрі розливається якийсь незвіданий аромат (чи від поклонного хреста, чи від фотографії матінки Аліпії, чи від ікон), легесенький теплий вітерець ніжно колише кінці шовкових хусточок на головах жінок, – і раптом усі шуми, звуки, суєта буремного зовнішнього, світу кудись зникають, відступають усі тривоги, розчиняються у тиші молитовного усамітнення, у благодаті Богоприсутності, у блаженстві серця від божественних звуків, якими гримлять до нас Небеса.

Приходьте, люди добрі, до матінки Аліпії в Голосієво, приносьте їй свої чисті серця, тому що для всіх нас у ці благословенні миті увесь світ перетвориться на Книгу Заповідей Господніх, на Вічну Літургію Серця, яке стяжало Любоб.

Слюсаренко Н.В.*

СЛОВО ПЕДАГОГА ЯК НАЙІСТОТНІШИЙ ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ

У статті доведено, що слово педагога є одним із основних засобів навчання та виховання, а від майстерності його застосування залежить успіх у справі формування кожної особистості, досягнення нею високого рівня розвитку.

Серед засобів навчання і виховання своєю простотою і водночас надзвичайною складністю вирізняється слово педагога. Досконале оволодіння цим засобом дозволяє без використання певних пристроїв та предметів (натуральні предмети, моделі, муляжі, репродукції, друковані засоби, символічні навчальні посібники, технічні засоби та ін.) досягти поставленої мети. Це дуже важливо, адже останні не завжди наявні в тому чи іншому навчальному закладі. Окрім того ілюстрування чи демонстрування будь-якого явища чи процесу майже завжди доцільно супроводжувати відповідним поясненням, розповіддю, коментарем тощо. Такий підхід до організації навчально-виховного процесу дозволяє оптимізувати його, зробити більш ефективним.

Слово педагога – це найістотніший засіб навчання та виховання, а тому від майстерності його застосування залежить успіх у справі формування кожної особистості, досягнення нею високого рівня розвитку.

На надзвичайно велику силу слова, передусім, вказує Святе

* © Слюсаренко Н.В.

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

Євангеліє від Іоанна, де сказано: «Споконвіку було слово, а Слово в Бога було, і Бог було Слово. Воно в Бога було споконвіку. Усе через Нього повстало, і ніщо, що повстало, не повстало без Нього».

Великого значення слову в усі часи надавали і надають науковці та педагоги-практики. Свідченням цього є численні згадки про силу слова, які містить їхній творчий доробок. Зокрема, видатний вітчизняний педагог В.О.Сухомлинський писав: «Слово вчителя – як інструмент впливу на душу вихованця нічим не замінити. Мистецтво виховання включає насамперед мистецтво говорити, звертатися до людського серця. Я твердо переконаний, що багато шкільних конфліктів, які нерідко закінчуються великою бідою, починаються з невміння вчителя говорити з учнями» [2, с.321].

Про роль слова у формуванні особистості пишуть також наші сучасники І.А.Зязюн та Г.М.Сагач у своєму навчальному посібнику «Краса педагогічної дії». Вони констатують: «Незаперечною є роль слова, слова і істини, добра й краси у формуванні духовно-моральної, духовно-інтелектуальної культури особистості, особливо в часи екзистенційного вакууму, «морального оціпіння», «морального паралічу», «масової невротизації та шизоізації», як твердять деякі українські науковці. Представників духовно-світської сфери не можуть не тривожити такі реалії сьогодення, які визначаються словами «безсердечна культура», «безсовісне покоління», «мовленнєва агресія», «риторика брехні», «глобальна морально-економічна криза», «початок Армагедону» тощо» [1, с.274].

Автори навчального посібника звертають нашу увагу й на те, що ще «давні українські ритори були істинними духовними та інтелектуальними лідерами суспільства, провідниками соціально значущих ідей, цінностей, повчали простих людей, а також «сильних миру» в ім'я патріотизму, зміцнення державності, християнської віри, моральності особистості і в цілому суспільства» [там само, с.275-276].

Вищезазначене дозволяє зробити висновок, що «благодатне слово» педагога цілком спроможне в сучасних, досить непростих умовах творити диво – формувати духовний потенціал підростаючого покоління. Це доводить, наприклад, досвід роботи херсонських учителів (Л.О.Щербини, Л.Г.Коваленко, Л.В.Смикало, Г.В.Чихун та ін.), які не лише самі майстерно володіють словом, а й намагаються навчити своїх учнів.

Велику допомогу їм надає Г.М.Сагач – доктор педагогічних

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

наук, професор, академік Академії наук Вищої школи України, перший в демократичній Україні професор-ритор, засновниця школи українського красномовства. З її ініціативи та за її безпосередньою участю, а також за сприяння викладачів Південноукраїнського регіонального інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів, Херсонського державного університету, працівників методичного кабінету при управлінні освіти виконавчого комітету Херсонської міської ради (Л.І.Слободенюк, В.В.Кузьменка, Н.В.Слюсаренко, Л.А.Фоміної, М.С.Дмитренка, Л.М.Заїки та ін.) в нашому місті протягом 2007-2008 навчального року проведено чимало різноманітних заходів, в яких взяли участь учні, шкільні педагоги, аспіранти та науковці. Серед них вирізнялися наступні:

- свято Святого Миколая (грудень 2007 р., Херсонська школа-інтернат імені Т.Г.Шевченка);
- виховні заходи «Слова – єдине, що житиме вічно» (грудень 2007 р., навчально-виховний комплекс «Дошкільний заклад – загальноосвітня школа I-III ступенів – гімназія» №56; лютий 2008 р., спеціалізована загальноосвітня школа I-III ступенів №30; березень 2008 р., спеціалізована загальноосвітня школа I-III ступенів №24);
- круглий стіл «Як подолати життєві стресори» (лютий 2008 р., навчально-виховний комплекс «Дошкільний заклад – загальноосвітня школа I-III ступенів – гімназія» №56);
- виховний захід «Дорога до храму» (лютий 2008 р., Херсонська школа-інтернат імені Т.Г.Шевченка);
- виховний захід «Ціна слова» (березень 2008 р., Херсонська школа-інтернат імені Т.Г.Шевченка).

Проведення цих та інших заходів мало неабиякий виховний вплив на учнів, які побачили справжню красу та силу слова, але найголовнішим стало те, що діти виявили бажання навчитися мистецтва володіння словом, цінувати його. А тому зустрічі з майстринею знайшли своє продовження в робочих уроках з української мови та літератури. Так, наприклад, після спілкування з Г.М.Сагач учні 7-А класу навчально-виховного комплексу «Дошкільний заклад – загальноосвітня школа I-III ступенів – гімназія» №56 на уроці української літератури, відповідаючи на запитання вчителя Л.О.Щербини: «Чому так важливо вміти виразно говорити? Чим досягається таке вміння?», написали наступне:

Ірина Срібна: «...ми починаємо бачити внутрішніми очима»;

Денис Кир'янов: «...виразність читання досягається душею»;

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

Алевтина Філіппова: «...можна ясніше висловити думку, а слухач поринає у світ мрій. Говорити виразно – це мистецтво»;

Віталій Косяков: «... володіння виразним словом сильніше від зброї»;

Артур Орлов: «... це мова серця з використанням засобів виразного читання»;

Діма Куліш: «...виразність мовлення у любові до слова»;

Ілля Моцьо: «...говорячи душею, змушуєш людей переживати, захоплювати своїми думками»;

Андрій Зубенко: «...людям треба вчитися мистецтву говорити».

Як бачимо, у відповіді кожного учня є зерно правди, розуміння, власне бачення сили слова, а це означає, що діти починають дослуховуються не тільки до слів інших людей, а й до власних: чи вдало дібране слово; чи справило воно враження на слухача; чи вдалося передати через слово власний емоційний стан тощо. Отже, слово педагога отримало продовження в словах і думках вихованців, позитивно вплинуло на формування духовного світу особистості.

Література:

1. Зязюн І.А. та Сагач Г.М. Краса педагогічної дії: Навч. посібник для вчителів, аспірантів, студентів середніх та вищих навчальних закладів. – К.: Українсько-фінський ін-т менеджменту і бізнесу, 1997. – 302 с.
2. Сухомлинський В.О. Слово вчителя в моральному вихованні // Вибрані твори: В 5 т. – К.: Радянська школа, 1977. – Т. 5. – С. 321-330.

Швець Є.О.*

ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ ІЗ ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА

У статті розкрито процес естетичного виховання учнів на заняттях з декоративно-ужиткового мистецтва.

Стратегічними завданнями системи освіти в умовах сьогодення є розробка нових методик навчання школярів з урахуванням історичного теоретичного й практичного досвіду суспільства. Науковці вважають, що доцільно запроваджувати технології навчання, що сприятимуть розвитку та вихованню творчої особистості. Проблема естетичного виховання учнів є досить актуальною на уроках з декоративно-ужиткового мистецтва.

Процес естетичного виховання учнівської молоді досліджу-

* © Швець Є.О.